

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Jméno autorky práce: Dominika Kostelánská

Název práce: Ortorexie a sebezvěčňující sebepojetí

Oponentka:

Mgr. Jitka Taušová, Ph.D.
Pedagogická fakulta
Katedra psychologie
Univerzita Karlova v Praze
Myslíkova 7, Praha 1

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část práce představuje problematiku ortorexie, faktory přispívající k jejímu rozvoji, podobnosti a rozdíly mezi ortorexií a poruchami příjmu potravy (jako je například anorexie) a souvislostmi mezi ortorexií a jinými psychickými potížemi. Dále se zabývá souvislostmi mezi ortorexií a sebeobjektivizací a zmiňuje také nástroje, které slouží k měření obou konstruktů.

Pozitivně hodnotím **kvalitu použité literatury, práci s literaturou** a množství empirických studií, ze kterých práce vychází. **Z hlediska obsahu** je teoretická část práce zpracována adekvátně a zahrnuje důležitá témata týkající se studované problematiky. Autorka tím prokazuje dobrou schopnost zorientovat se v odborné literatuře, vědecky argumentovat a postihnout klíčové koncepty a důležité souvislosti v oblasti, kterou zkoumá. Kritickou poznámku bych měla k tomu, že se práce zabývá ortorexií všeobecně (nikoliv ortorexií specificky u žen), také vzorek je tvořen muži i ženami, hypotézy se zabývají porovnáním těchto dvou pohlaví, ale veškerá teorie a literatura zmíněná v teoretické části se zaměřuje na ženy. Nabízí se k tomu otázka, jestli se tedy muži vůbec nikdy v životě nesetkávají s objektivizací, nebo jen méně často než ženy? Podle dostupných studií, například Anastasiades & Argyrides (2023), mohou ortorexií trpět také muži. Pokud práce sleduje sebeobjektivizaci jako rizikový faktor ortorexie, co lze tedy považovat za rizikový faktor ortorexie u mužů? Vzhledem k tomu, jak je koncipovaná výzkumná část, by mi přišlo důležité toto vše zmínit v teorii.

Mezi dalšími pozitivy práce bych zmínila to, že je práce **přehledně strukturovaná**, kapitoly na sebe logicky navazují a je psaná čtivým způsobem. K naplnění **formálních**

kritérií, citování a jazykové stránce práce nemám velké výhrady. Práce také jednoznačně naplňuje **kritérium nového výzkumného přínosu**.

VÝZKUMNÁ ČÁST

Předně bych chtěla ocenit, že se autorka pustila do kvantitativního výzkumu s velkým množstvím proměnných a testovaných hypotéz. I ve výzkumné části jednoznačně převažují kvalitní aspekty nad nedostatky. Některé následující komentáře, které se týkají kritických poznámek, považuji za důležité zmínit především jako podněty pro další akademické práce autorky, přičemž zároveň přihlížím ke skutečnosti, že se jedná o bakalářskou práci.

Použitá **metodologie a zpracování dat** se zdají být adekvátní vzhledem k výzkumným cílům práce. Testované **hypotézy** odpovídají cílům práce a pozitivně hodnotím skutečnost, že ač se jedná o bakalářskou práci, testuje autorka velké množství hypotéz. Velmi bych chtěla také vyzdvihnout, že se autorka v práci podrobně zabývá psychometrickými kvalitami použitých dotazníků a kriticky hodnotí výhody a limity jejich použití ve své práci. Na druhou stranu některé hypotézy nejsou formulované správně, konkrétně H4, H5, H6, H7, H8, H9. Hypotézy uvádějící negativní korelaci je potřeba formulovat jako předpoklad, že se vysoká míra jedné proměnné pojí s nízkou mírou druhé proměnné. Současná formulace hypotéz, například že „Respondenti, kteří skórují vysoko na škále kvantifikující intuitivní stravování, nebudou skórovat vysoko na škále kvantifikující ortorektické tendence (H4)“ není jednoznačná a tudíž testovatelná. Také nulové hypotézy týkající se těchto proměnných nejsou formulovány správně – nulové hypotézy týkající se korelace předpokládají absenci souvislosti mezi proměnnými, nikoliv opačný vztah mezi proměnnými.

Zvolené **statistické analýzy** (T- test a test korelace) odpovídají hypotézám a cílům práce, zdají se být správně zvolené. Oceňuji důkladnou deskriptivní analýzu dat a testování normality před tím, než se autorka rozhodla použít parametrické metody. Současně pro potřeby bakalářské nebo diplomové závěrečné práce by bylo postačující uvést průměry celého vzorku (případně mužů a žen zvlášť), směrodatné odchylky a rozpětí hodnot na jednotlivých škálách. Co se týče interpretace statistických analýz, oceňuji zahnutí indikátoru posuzování velikosti efektu. Zde se však vyskytlo pochybení v tom, že Cohenovo d nesouvisí se statistickou významností, ale s velikostí efektu (např. str. 52). **Výsledky statistických analýz jsou interpretovány správně**, co se týče slovního popisu. Avšak ve slovním popisu chybí uvedení všech p hodnot a testových statistik jako je hodnota korelačního koeficientu a testová statistika T pro každou hypotézu, což by primárně mělo být součástí textu a až sekundárně v tabulkách.

Autorka zahrnuje mezi demografické proměnné věk, pohlaví a vzdělání respondentů, což je adekvátní. Pozitivně hodnotím zvážení a zahrnutí dalších proměnných jako neřízené stravování, intuitivní stravování a gurmánství. Chybí zde ale jiné proměnné, které by jako intervenující faktory mohly mít také vliv na skóry respondentů na škále ortorexie, nebo na asociaci mezi sebe-objektivizací a ortorexií. Například existence zdravotního problému u

respondentů (diabetes, obezita, Crohnova nemoc, atd.) by mohlo zapříčiňovat to, že respondenti, kteří nemají ortorexii, přesto odpoví kladně na některé otázky (např. otázka 2 „Můj způsob stravování má pravidla v podobě vyřazení určitých druhů potravin“, či 10 „Prohlížím si složení potravin, které konzumuji“ nebo 7). Bylo by také vhodné zahrnout položku zjišťující to, jestli respondent trpí jinou poruchou příjmu potravy, jako je anorexie nebo bulimie, zvláště s ohledem na to, že autorka v teoretické části práce zmiňuje, že se tyto koncepty mohou značně překrývat.

Z hlediska **použitých měřících nástrojů** by se mi jevilo jako vhodnější, kdyby autorka použila pro výzkum raději již zavedený dotazník, u kterého by již byly otestované psychometrické kvality jako reliabilita a validita. Oceňuji, že autorka pečlivě popsala, jakým způsobem přeformulovala původní položky dotazníku. Současně se jedná o změny, které značně mění obsah otázek, nejde jen o drobnou adaptaci otázek. Tvorba vlastních nástrojů, včetně takto zásadního přeformulování položek s sebou vždy nese riziko zkreslení výsledků. Takový zásah do dotazníku by vyžadoval, aby ještě před testováním hlavních hypotéz, byly posouzeny psychometrické vlastnosti nových otázek, na což pochopitelně v bakalářské práci není prostor.

Taktéž mi v práci **chybí pojednání o ošetření etických aspektů** výzkumu, které je důležité u všech výzkumů pracujících s živými respondenty a zejména pak při zkoumání fenoménů, které mohou u respondentů vyvolat silnou emoční odezvu.

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Přes četné připomínky a návrhy na zlepšení, které zmiňuji, hodnotím práci jako kvalitně napsanou a výzkum jako kvalitně zpracovaný. V metodologii výzkumu a interpretaci výsledků jsou jistá pochybení, ale zároveň přihlížím k náročnosti výzkumného designu a oceňuji, že se autorka pustila do kvantitativního výzkumu. V práci jednoznačně převažují kvalitní aspekty nad nedostatky.

Práci doporučuji k obhajobě.

OTÁZKY K OBHAJOBĚ

1. Jak zmiňuje též autorka, některé způsoby chování, které lze podle některých definic vnímat jako ortorektické, lze spatřovat i u lidí zdravě se zajímajících o zdravý životní styl a kvalitní stravování. Kde lze podle autorky vnímat mezník mezi zdravým zájmem o zdravý životní styl a ortorexií? Je to v míře toho, v jaké se určité chování nebo tendence u člověka vyskytuje? Nebo je to v kvalitě, tedy že u lidí s ortorexií se vyskytují ještě nějaké další prvky chování nebo tendence, které nejsou přítomné u lidí zajímajících se o zdravý životní styl, kteří ale nemají ortorexií?

2. Mohou se podle autorky také muži setkat s objektivizací a sebeobjektivizací? Pokud ano, jakou může mít formu?

V Praze dne 10. května 2024

Mgr. Jitka Taušová, Ph.D